

77ste vergadering

Donderdag 18 mei 2000

Aanvang 10.15 uur

Voorzitter: Van Nieuwenhoven

Tegenwoordig zijn 114 leden, te weten:

Van Ardenne-van der Hoeven, Arib, Atsma, Augusteijn-Esser, Bakker, Van Baalen, Balemans, Balkenende, Barth, Van Beek, Belinfante, Van den Berg, Biesheuvel, Bijleveld-Schouten, Blaauw, Van Blerck-Woerdman, Blok, De Boer, Van Bommel, Bussemaker, Cherribi, De Cloe, Cornielje, Crone, Dankers, Van Dijke, Dijkzma, Dijkstal, Dijsselbloem, Dittrich, Van den Doel, Duivesteyn, Geluk, Van Gent, Van Gijzel, Giskes, Gortzak, De Graaf, De Haan, Van Heemst, Hessing, Hindriks, Van der Hoek, Hoekema, Van der Hoeven, Hofstra, De Hoop Scheffer, Kalsbeek, Kamp, Kant, Karimi, Klein Molekamp, Van der Knaap, Koenders, Kuijper, Lambrechts, Leers, Luchtenveld, Marijnissen, E. Meijer, Melkert, Middel, Van Middelkoop, Mosterd, Niederer, Van Nieuwenhoven, Noorman-den Uyl, Oedayraj Singh Varma, Örgü, Oudkerk, Van Oven, Passtoors, Patijn, Poppe, Rabbae, Ravestein, Reitsma, Remak, Van 't Riet, Rijpstra, Rosenmöller, Schimmel, Schoenmakers, Schreijer-Pierik, Schutte, Smits, Snijder-Hazelhoff, Van der Staaij, Stellingwerf, Stroeken, De Swart, Terpstra, Timmermans, Udo, Valk, Ter Veer, Vendrik, Verbugt, Verburg, Visser-van Doorn, Van der Vlies, M.B. Vos, Voûte-Droste, Waalkens, Wagenaar, Van Walsem, Weekers, Van Wijmen, Wijn, Wilders, De Wit, Witteveen-Hevinga, Van Zijl en Van Zuijlen,

en de heren Kok, minister-president, minister van Algemene Zaken, Van Aartsen, minister van Buitenlandse Zaken, en De Grave, minister van Defensie.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Spoelman, Rouvoet, Zijlstra, Te Veldhuis, Van de Camp en Hermann, wegens bezigheden elders.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **brieven van de minister-president, minister van Algemene Zaken, en de ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie inzake de evaluatie van de Nederlandse militaire bijdragen aan de NAVO-operaties rond Kosovo (22181, nrs. 310 en 311).**

(Zie vergadering van 13 april 2000.)

De beraadslaging wordt hervat.

□

De heer **De Hoop Scheffer** (CDA): Mevrouw de voorzitter! Ik dank u en de Kamer dat ik ook vandaag mijn zegje kan doen bij dit debat dat ten tweede male plaatsvindt onder triest gesternte. Ik zal proberen om het kort te doen.

Er leven bij de CDA-fractie een aantal hoofdvragen naar aanleiding van de evaluatie die wij van het kabinet toegezonden hebben gekregen. Wij hopen dat dit debat meer tot een analyse van dan tot een beschrijving van zal leiden. Wij hadden die analyse graag meer gezien in de notitie van het kabinet.

De eerste hoofdvraag is: hoe zat het nu precies met de besluitvorming in het kabinet? Wij lezen dat de formele delegatie aan de meest betrokken bewindspersonen heeft plaatsgevonden. Wij lezen ook over enig gedoe dat achteraf plaatsvond bij andere ministers, die vonden dat zij er niet voldoende bij betrokken waren. Ik stel het op prijs als de regering op dit punt zal willen ingaan.

De tweede hoofdvraag, die voor de CDA-fractie de hoofdvraag is van dit debat, is: heeft Nederland voor en tijdens het verloop van de acties, gezien zijn substantiële deelname, voldoende invloed gehad op de besluitvorming? Er zit een tegenstelling tussen de evaluatie, die daar zeer kritisch over is en de stellige beweringen van de minister van Buitenlandse Zaken – het beste voorbeeld daarvan is het algemeen overleg van 21 januari 1999 – dat Nederland of de minister van Buitenlandse Zaken wel degelijk mee aan de touwtjes trok. Of dat is wel het geval, zoals bleek tijdens de debatten voor en tijdens het conflict. Of dat is niet het geval, zoals de evaluatie aangeeft. Beide kan niet juist zijn.

Mevrouw de voorzitter! Hieruit vloeit de volgende vraag voort. Kun je, als je als Nederland deelneemt aan NAVO-acties, weliswaar niet volgens artikel 5, gezien de structuur van het bondgenootschap op een manier aan de touwtjes trekken, zoals iedere regering dat graag wil? De NAVO is nu eenmaal een bondgenootschap met een heel groot land, een aantal grote landen en wat kleinere landen. Je delegeert in de NAVO een heleboel, maar je krijgt er ook veel voor terug, bijvoorbeeld collectieve veiligheid. De stelling van de CDA-fractie luidt